

Kwaliteitskaart Anti-pestprotocol

Kaart	Anti-pestprotocol	
domein	<i>Passend onderwijs</i>	
Verantwoordelijken	Directie, KC, KiVa team	
Start afspraak	Maart 2019	
Bijgewerkt op	September 2026	
Materialen		

Inleiding

Ieder kind heeft recht op een fijne schooltijd. Met behulp van dit protocol laten we zien hoe we er samen een fijne school van maken voor iedereen. Alle regels en afspraken die de school hierover heeft kunt u terugvinden in dit protocol.

Uitgangspunten

- Op onze school mag iedereen zijn wie hij/zij is. Iedereen is uniek en daarom accepteren wij verschillen.
- Wij geloven in de kracht van de groep. Pesten is een groepsproces en pesten wordt bij ons daarom in de groep opgelost.
- Leren is een sociale activiteit. In onze lessen is de groep steeds het start- en eindpunt van de lessen. Binnen de lessen leren we de kinderen ook samenwerken. Hiervoor maken we structureel gebruik van coöperatieve werkvormen.

Methode voor sociaal emotionele ontwikkeling

Voor de sociaal-emotionele ontwikkeling hanteren wij KiVa. Dit is een schoolbreed programma gericht op positieve groepsvorming en het verbeteren van de sociale veiligheid. Gedurende het schooljaar behandelen we 10 thema's. De thema's gaan over positieve groepsvorming en het voorkomen van pesten. Kinderen krijgen meer inzicht in wat pesten is en wat zij er tegen kunnen doen.

Leerlingvolgsysteem

Wij gebruiken de KiVa-monitor om zicht te krijgen op de sociale veiligheid in de groep en de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen. In oktober en april van elk schooljaar is er een meting. Onze leerlingen vullen dan een vragenlijst in (groep 3-8). Aan de hand van de vragenlijst wordt een rapport gemaakt dat een beeld geeft van het klimaat in de groep. Daarmee meten we onder andere of onze gestelde doelen op het sociaal- emotioneel gebied worden gehaald. Op basis van deze informatie ondernemen wij, mocht het nodig zijn, gerichte acties. We monitoren de sociale veiligheid van de leerlingen uit groep 7 en 8 via de Monitor Sociale Veiligheid (Vensters). De resultaten van deze monitor worden jaarlijks met de inspectie gedeeld.

Zie kwaliteitskaart KiVa

Plagen en pesten, begripsomschrijving

Om pestgedrag te kunnen signaleren moet eerst wel duidelijk zijn wat pesten precies is, wat het verschil tussen plagen en pesten is en welke rollen er onderscheiden worden bij pesten. Deze

begrippen worden in dit hoofdstuk afgebakend.

Wat is pesten?

Pesten is het herhaaldelijk en opzettelijk kwetsen van iemand die zich niet goed kan verdedigen. Met **herhaaldelijk** wordt bedoeld dat het kind steeds het mikpunt van gemene en kwetsende opmerkingen of handelingen is. **Opzettelijk** betekent dat iemand bewust verdriet is aangedaan. Naast deze kenmerken is er bij pesten sprake van een **machtsverschil**. Slachtoffers zijn minder sterk dan pesters en kunnen zich niet goed verdedigen.

Wat is het verschil tussen plagen en pesten?

Het is van belang om het verschil aan te duiden tussen plagen en pesten. Er is een aantal factoren die plagen van pesten onderscheiden:

1. Pesten gebeurt met opzet, plagen niet;
2. Pesten gebeurt telkens opnieuw tegen dezelfde persoon, plagen gebeurt af en toe en tussen verschillende personen;
3. Bij pesten is er sprake van machtsongelijkheid, bij plagen zijn kinderen ongeveer even sterk. Bij plagen is het dus niet de bedoeling om iemand bewust te kwetsen. Bij plagen blijft de verstandhouding en onderlinge respect tussen kinderen behouden.

Vormen van pesten

Hieronder volgt een overzicht van de verschillende vormen van pesten:

- Fysiek: slaan, duwen, schoppen
- Materieel: het kapot maken of afpakken van iemands eigendommen
- Verbaal: uitschelden, steeds opnieuw vervelende opmerkingen maken
- Relationeel: buitensluiten, leugens of geruchten verspreiden
- Digitaal pesten: alle vormen van pesten die online plaatsvinden. Zie ook bijlage I: 'Cyberpesten'

Welke rollen worden er onderscheiden bij pesten?

Uit onderzoek blijkt dat elk kind in de klas een rol heeft bij pesten. Het is daarom erg belangrijk om de verschillende rollen te onderscheiden. In deze paragraaf worden de verschillende rollen beschreven.

- Pester: initiatiefnemer van het pesten;
- Assistent: doet actief mee met de pester, maar speelt geen hoofdrol in het pesten;
- Versterker: doet niet direct mee met het pesten, maar geeft de pester positieve feedback door toe te kijken of te lachen om het pesten;
- Slachtoffer: het gepeste kind;
- Verdediger: steunt en komt op voor het slachtoffer;
- Buitenstaander: weet van het pesten af, maar grijpt niet in.

Wat zijn signalen voor een peestsituatie?

Signalen die erop kunnen wijzen dat een kind gepest wordt:

- Het kind is bang om naar school te gaan of wijkt af van de normale (fiets)route;
- Het kind vraagt steeds of het met de auto naar school gebracht kan worden;
- Het kind wil om onduidelijke redenen thuis blijven;
- Het kind klaagt (vaak) 's ochtends, wanneer hij of zij naar school moet, dat hij of zij ziek is;
- Het kind komt thuis van school met vieze of kapotte kleren of rugzak;
- Het kind raakt steeds spullen kwijt;
- Het kind raakt vaak zakgeld kwijt, vraagt vaak om geld of steelt het (om aan de pester te geven);
- Het kind trekt zich terug, is stil en lijkt zijn of haar zelfvertrouwen kwijt te zijn;

- Het kind is angstig en gespannen;
- Het kind is zijn of haar eetlust kwijt en zegt dat het eten niet smaakt;
- Het kind heeft nachtmerries of huilt zichzelf in slaap;
- Het kind heeft onverklaarbare blauwe plekken of verwondingen;
- Het kind is chagrijnig, snel boos of lastig;
- Het kind is vaak alleen en brengt geen vriendjes meer mee naar huis;
- Het kind weigert te vertellen wat er aan de hand is of geeft ongeloofwaardige verklaringen voor zijn of haar gedragsverandering.

Signalen die erop kunnen wijzen dat een kind pest:

- Het kind doet op een overdreven manier stoer;
- Het kind is tegendraads en opstandig;
- Het kind kan zich niet inleven in de gevoelens van een ander;
- Het kind roddelt of verspreidt vervelende geruchten;
- Het kind is agressief;
- Het kind heeft slechte schoolprestaties.

Aanpak, preventief

KiVa lessen

Wij geven in elke groep, minimaal één keer in de week een KiVa-les. Deze lessen zijn gericht op het preventief werken aan groepsvorming en het bieden van een veilige leeromgeving. De lessen zullen de ontwikkeling van sociale vaardigheden van kinderen stimuleren die ze nodig hebben om een groepsnorm tegen pesten te kunnen creëren. De lessen uit het KiVa-programma zijn onderverdeeld in tien thema's, zoals gevoelens, iedereen is uniek en herken pesten. We laten tijdens elk schooljaar alle thema's terugkomen, zodat alle onderwerpen die kunnen bijdragen aan een positief pedagogisch klimaat aan bod zijn gekomen.

Omgangsregels

Op onze school heeft elke groep een KiVa-contract opgesteld. Voor de groepen 1 tot en met 4 gaat het om de volgende omgangsregels:

1. *We willen samen een groep zijn want dat is fijn;*
2. *Boos, verdrietig, blij, houd rekening met mij;*
3. *We horen er allemaal bij, ik, jij en ook hij;*
4. *We verschillen allemaal, dat maakt ons speciaal;*
5. *We gaan goed met elkaar om;*
6. *We helpen elkaar;*
7. *We komen voor elkaar op.*

Voor de groepen 5 tot en met 8 gaat het om de volgende omgangsregels:

1. *We doen aardig tegen elkaar en behandelen anderen met respect;*
2. *We maken er samen een fijne groep van;*
3. *We praten met elkaar (in de ik-taal);*
4. *We willen dat pesten stopt;*
5. *We gaan goed met elkaar om;*
6. *We helpen elkaar;*
7. *We komen voor elkaar op.*

Het contract wordt door elke leerling ondertekend. Elke groep geeft daar zijn eigen draai aan. Het kan bijvoorbeeld met een handtekening, handafdrukken, of een dit ben ik poppetje gedaan worden. In elke groep hangt het contract centraal in het lokaal.

Groepsgesprekken

In elke (bovenbouw)groep van de Borgh vindt zeer regelmatig een preventief groepsgesprek plaats. Tijdens deze gesprekken wordt de sfeer in de klas besproken. Wij streven ernaar de leerlingen zelf verantwoordelijk te maken voor de sfeer in de groep. Tijdens de groepsgesprekken proberen we te zorgen dat leerlingen zelf met oplossingen en ideeën komen.

Contact met ouders

Contact met ouders/verzorgers vinden wij belangrijk. We stimuleren ouders contact met ons op te nemen mochten zij zich zorgen maken over hun eigen kind of een ander kind op school.

Pleinwacht

De leerlingen van groep 3 tot en met 8 spelen in de pauze rondom het hele gebouw van de Noordster. Om de veiligheid goed te garanderen hebben we het plein verdeeld in drie zones. In elke zone heeft één medewerker pleinwacht. De pleinwacht is voor leerlingen snel te herkennen aan het gele (KIVA) hesje.

Aanpak, curatief

Signalering

De curatieve aanpak begint bij de signalering. Grensoverschrijdend gedrag bestaat niet alleen uit pesten. Kinderen kunnen ook ruzie maken of in een conflict terecht komen. Daarnaast is het ook mogelijk dat kinderen elkaar plagen of dat er sprake is van een misverstand. Op basis van onze definitie van pesten bekijken wij elke situatie vanuit het volgende perspectief:

- Gebeurt het met opzet (intentioneel)?
- Kan het 'slachtoffer' zich verdedigen (machtsverschil)?
- Hoe "erg" (intens) wordt het ervaren?
- Gebeurt het steeds opnieuw (stelselmatig)?

KiVa-team

Het KiVa-team is een werkgroep die samen met de groepsleerkracht verantwoordelijk is voor het onderzoeken en oplossen van pestsituaties. Bij gerichte acties om pestproblemen op te lossen wordt vaak een lid van het KiVa-team ingeschakeld. Zijn er problemen en is de groeps sfeer niet veilig, dan wordt altijd het KiVa-team benaderd. Het Kiva team is samengesteld uit medewerkers van zowel de Borgh, als ook het Anker en de SKSG.

Groepsgesprekken

Als zich daadwerkelijk (pest)problemen voordoen kan dit in de groep worden besproken. De leerkracht schat in of de groeps sfeer veilig genoeg is om een gezamenlijk gesprek te houden. Niet alle problemen kunnen in de groep worden besproken. Een groepsgesprek over pesten vindt alleen plaats wanneer het pestslachtoffer daarmee instemt.

Steungroepaanpak

Het KIVA team kan een steungroep inzetten om een pestprobleem op te lossen. De steungroep bestaat uit een aantal kinderen uit de klas. Deze kinderen wordt gevraagd of zij kunnen helpen bij het oplossen van het probleem. In de steungroep zit ook altijd de pester, de pester wordt niet als schuldige aangewezen. De focus van de steungroepaanpak ligt op het feit dat pesten een

groepsproces is dat we samen willen oplossen. Voordat de steungroep wordt ingezet wordt dit eerst besproken met het pestslachtoffer zelf.

Herstelaanpak

Als het pesten ondanks de gemaakte afspraken toch doorgaat wordt de herstelaanpak ingezet. Twee leden van het KiVa-team gaan een gesprek met de pestende leerling. Daarnaast wordt er een herstelplan opgesteld. Het herstelplan wordt altijd ondertekend door het betreffende kind en de ouders/verzorgers van het kind.

Inlichten ouders

Alleen de ouders van de gepeste leerling worden ingelicht op het moment dat de school besluit de steungroepaanpak toe te passen. Zoals eerder beschreven wordt er bij de steungroepaanpak geen schuldige aangewezen. Ouders worden ingelicht dat hun kind pest op het moment dat de herstelaanpak wordt ingezet. Mochten kinderen zich vervolgens niet aan de gemaakte afspraken houden, dan worden ouders uitgenodigd voor een gesprek op school.

Externe hulp

Wanneer blijkt dat de curatieve aanpak niet werkt is er mogelijk meer aan de hand dan alleen pesten. Op dat moment is er aanvullende hulp nodig om de problemen op te lossen. Er kan gekozen worden voor een bredere zorgaanpak. De intern begeleider neemt, mocht dat nodig zijn, contact op met een externe partij (bijvoorbeeld Mens en Gezin).

Schorsing

Wanneer het verplichte pestproject geen blijvende vruchten afwerpt, volgt eerst een time-out, waarnaar er over kan worden gegaan tot een schorsing. Het protocol voor time-out en schorsing staat vermeld in het veiligheidsplan van Quadraten.

Schoolverwijdering

Wanneer de leerling ondanks alle inspanningen van de betrokken partijen koppig blijft volharden in het ongewenste pestgedrag, kan het besluit tot verwijdering in gang worden gezet. Het protocol voor verwijdering staat beschreven in het veiligheidsplan van Stichting Quadraten.

Organisatie

Het KiVa team

Er is een gezamenlijk KiVa team van obs de Borgh, CBS Het Anker en de SKSG. Het KiVa-team is het aanspreekpunt voor leerkrachten, ouders en leerlingen. Daarnaast coördineren de leden van het team het beleid tegen pesten. Het aanspreekpunt is onze intern begeleider, Mariken van der Laan (m.vanderlaan@Quadraten.nl).

Scholing

Alle leerkrachten die werkzaam zijn op onze school hebben training van KiVa gevolgd. Zij zijn bevoegd om de KiVa-lessen te geven. De leden van het KiVa-team zijn hierdoor bevoegd om de steungroepaanpak uit te voeren.

Eén keer per jaar wordt er in Nederland een KiVa-conferentie georganiseerd. We streven ernaar dat minimaal één leerkracht hieraan deelneemt die deze inzichten vervolgens deelt met het team.

Bijlage 1 Cyberpesten

Wat is cyberpesten?

Cyberpesten (ook wel digitaal pesten genoemd) is het pesten, intimideren of kwetsen van iemand via digitale middelen zoals internet, sociale media, games en mobiele telefoons. Het gaat bijvoorbeeld om het sturen of plaatsen van kwetsende, beledigende of bedreigende berichten via chatapps of sociale platforms.

Ook het verspreiden van beledigende of vernederende foto's, video's of persoonlijke gegevens van het slachtoffer valt onder cyberpesten. Dit gebeurt onder andere via sociale media en berichtenapps zoals Instagram, Snapchat, TikTok, WhatsApp, Facebook en X (voorheen Twitter). Wanneer één of meerdere personen een slachtoffer doelbewust en herhaaldelijk online lastigvallen of volgen, spreken we van **cyberstalking**.

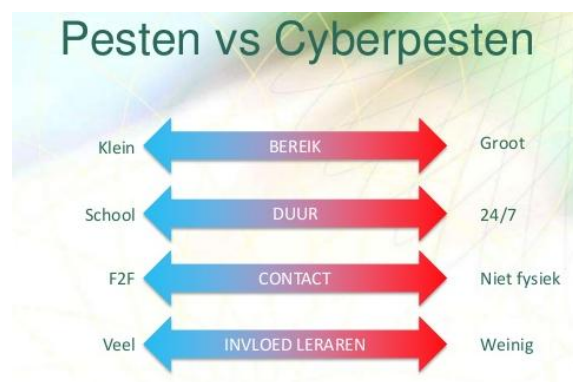
Cyberpesten kan extra hard aankomen doordat daders vaak anoniem blijven en berichten zich snel en breed kunnen verspreiden. Daarnaast kunnen kwetsende uitingen dag en nacht doorgaan, waardoor het slachtoffer nauwelijks rust ervaart. Kinderen en jongeren komen bovendien op steeds jongere leeftijd in aanraking met digitale media. Onderzoek laat zien dat tienduizenden kinderen en jongeren jaarlijks herhaaldelijk slachtoffer zijn van cyberpesten. De gevolgen kunnen groot zijn: pesterijen kunnen langdurig aanhouden en leiden tot stress, angst, somberheid en een verminderd zelfbeeld.

Hoe wordt er online gepest?

Cyberpesten kan zich op verschillende manieren uiten, waaronder:

- **Pestberichten:** schelden, beschuldigen, roddelen of beledigen via e-mail, apps of sociale media.
- **Stalking:** het structureel lastigvallen van iemand door het blijven sturen van haatberichten of bedreigingen, bijvoorbeeld in chatgroepen of games.
- **Delen van ongewenst of schokkend materiaal:** zoals gewelddadige beelden, seksueel getinte inhoud of andere ongepaste content.
- **Ongewenst contact met vreemden:** bijvoorbeeld via sociale media, games of chatplatforms.
- **Misbruik van beeldmateriaal:** beelden die via webcam of foto's zijn gedeeld, kunnen worden opgeslagen en later tegen het slachtoffer worden gebruikt.
- **Hacken:** het inbreken op accounts, het stelen van gegevens of het aanpassen van instellingen. Ook het versturen van pestberichten uit naam van het slachtoffer valt hieronder.

Wat is het verschil tussen pesten en cyberpesten?

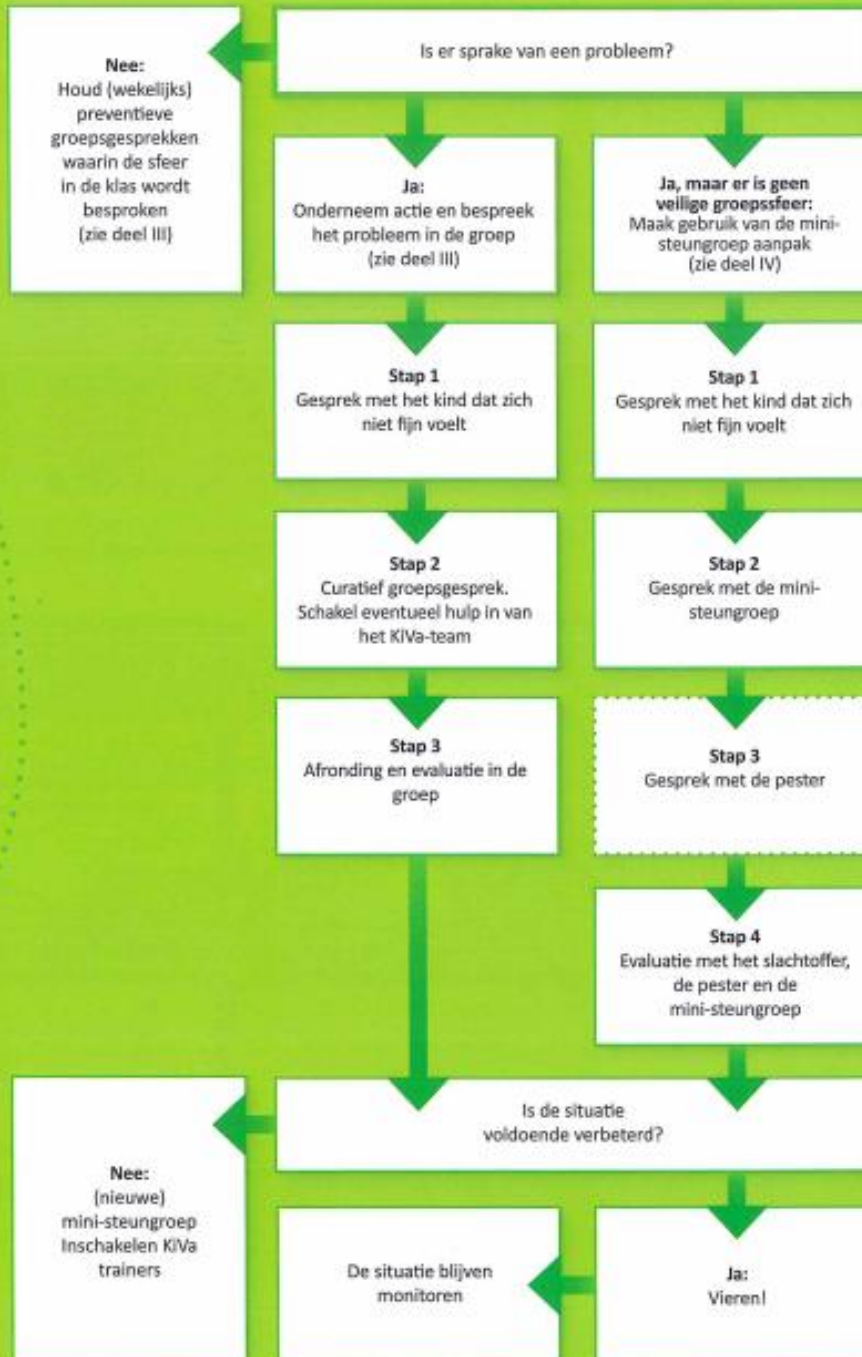

Het stappenplan voor de school na een melding van cyberpesten

1. Bewaar de berichten. Probeer de berichten waarin het pestgedrag voorkomt te bewaren. Vertel leerlingen hoe ze dat kunnen doen (afdrukken, selecteren en kopiëren, chatgesprekken opslaan).
2. Blokkeren van de afzender. Leg de leerling zo nodig uit hoe hij/zij de pestmail kan blokkeren.
3. Probeer de dader op te sporen. Soms is de dader te achterhalen door uit te zoeken van welke computer op school het bericht is verzonden. Neem contact op met de ICT-coördinator of de systeembeheerder. Het is mogelijk om van het IP-adres van de e-mail af te leiden van welke computer het bericht is verzonden. Ook is er van alles mogelijk via de helpdesk.
4. Neem contact op met de ouders van de gepeste leerling. Geef de ouders voorlichting over welke maatregelen zij thuis kunnen nemen.
5. Verwijs de ouders zo nodig door. Er zijn twee telefoonnummers die ouders kunnen bellen met vragen, namelijk:
  - a. 0800-5010: de onderwijstelefoon
  - b. 0900-11131113: de vertrouwensinspectie
6. Adviseer aangifte. In het geval dat een leerling stelselmatig wordt belaagd is er sprake van stalking en dan kunnen de ouders aangifte doen. Ook wanneer het slachtoffer lichamelijk letsel of materiële schade is toegebracht, kan de politie worden ingeschakeld. Zo nodig kun je verwijzen naar Bureau Slachtofferhulp (www.slachtofferhulp.nl, tel: 0900-0101).
7. De counselor. Verwijs de pester en/of de gepeste door naar de counselor wanneer verdere begeleiding nodig

Bijlage 2: Samenvatting stappen bij een pestprobleem (KiVa)

Samenvatting

Bijlage 3: Bruikbare links bij (cyber)pesten

Algemene zoekpagina's

Pesten (algemeen)

- [Kenniscentrum Pesten | Stop Pesten Nu](https://www.kenniscentrumpesten.nl/stoppesten-nu/)
<https://www.mediawijsheid.nl/onlinepesten/>
Website van Mediawijsheid met informatie, advies en tips over pesten voor kinderen, jongeren, ouders en leerkrachten.

Cyberpesten / veilig internetgebruik / veilige school

- www.stopdigitaalpesten.nl
Campagne van SIRE (Stichting Ideële Reclame)
- www.digibewust.nl
Een informatieve site van het Ministerie van Economische zaken, over het veilig gebruik van internet.
- www.schoolenveiligheid.nl
Centrum School en Veiligheid van het APS verzamelt en verspreidt informatie en deskundigheid op het gebied van schoolveiligheid.

Concepttekst voor bijlage 1